

VÄLIKYSYMYS 1/2014 vp

Hallituksen kuntapolitiikka

Eduskunnalle

Kuntien järjestämisvastuulla on kaksi kolmasosaa ihmisten hyvinvointipalveluista. Kunnat ovat hyvinvointiyhteiskuntamme ja kansanvaltamme kulmakiviä. Siksi kuntien toimintakyvyttä on huolehdittava kaikissa tilanteissa.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen kuntapolitiikkaa voidaan luonnehtia yhdellä sanalla: sekasortoinen. Linja yli kahdensadan suomalaisen kotikunnan lakkauttamiseen tähtääväksi kuntauudistukseksi on alun perinkin ollut väärä. Keskusjohtoisesti ohjatulla, kansalaisten tarpeet ja alueelliset erot unohtavalla asumisen, palvelujen ja päätöksenteon keskittämisellä ei kuntalaisten palveluja ja kuntien taloutta voida turvata.

Kuntauudistuksen välineeksi alistettu sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on saanut kovaa arvostelua maan johtavilta asiantuntijoilta sekä perustuslakioppineilta. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen uudistamista ollaan pikku hiljaa vasta aloittamassa. Myöskään uudistuksen taloudellisia vaikutuksia ei ole arvioitu.

Hallitus on lisännyt joka vuosi kuntatalouden menoja määräämällä kunnille uusia lakisääteisiä velvoitteita hallitusohjelman mukaisesti, vaikka se on leikannut kuntapalvelujen rahoitukseen tarkoitettuja kuntien valtionosuuksia yli kaksi kertaa enemmän kuin hallitusohjelmaan on kirjattu.

Valtionosuusuudistuksessa muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta keskuskaupunkien rahoitusta kasvatetaan köyhempien ja harvaan asuttujen kuntien ja kokonaisten alueiden kustannuksella. Myös moni rakennemuutospaikkakunta menettää uudistuksessa. Kuntien valtionosuusleikkaukset yhdistettyinä valtionosuusuudistuk-

sessä menettävien kuntien menetyksiin ajavat monet kunnat tilanteeseen, että on syytä epäillä hallituksen rikkovan kuntien rahoitusperiaatetta.

Kuntien tehtävien ja rahoituksen välinen epätasapaino kasvaa kaiken aikaa. Hallituksen rakennepaketista, jolla kuntien tehtäviä ja velvoitteita on luvattu keventää siten, että kuntien ja kuntayhtymien menoja vähennetään vuonna 2017 miljardilla eurolla, on olemassa vain otsikot. Rakennepaketti sisältää kunnille myös uusia raskaitakin lisätehtäviä.

Hallitus on kuntapolitiikallaan kasvattanut kuntien ja kokonaisten alueiden välisiä eroja. Kunnissa odotetaan kauhulla, millaisia leikkauksia ja uusia velvoitteita tuleva kehysriihi tuo tullessaan.

Kunnat ovat joutuneet koko vaalikauden ajan räppimään hallituksen kuntauudistuksista esittämien lukemattomien lausuntopyyntöjen suossa, vaikka hallituksella ei ole ollut tarkoitustakaan antaa kuntien palautteelle mitään arvoa. Parhailaan kunnilla teetetään hallituksen määräämiä kuntajakoselvityksiä. Kaiken huipuksi hallitus uhkaa yhdeksän kaupunkiseudun kehyskuntia pakkoliitoksilla pettäen samalla useissa vaaleissa antamansa vaalilupauksen, jota vielä viime kesäkuussa hallituspuolueiden taholta laajasti lupailtiin.

Erilaiset mihinkään vaikuttamattomat lausunnot ja selvitykset ovat vieneet merkittävästi kuntatoimijoiden aikaa johtamiselta ja toimintojen kehittämisläpikäynniltä sekä heikentäneet huolestuttavasti kuntien keskinäistä yhteistyöilmapiiriä. Seka-

sorto on käymässä kunnille ja palveluja tarvitseville kuntalaisille erittäin kalliiksi.

Kuntapolitiikallaan hallitus on ajanut keskuskaupungit ja muun kuntakentän vastakkain. Luottamus kunta-valtiosuhteessa sekä kuntien välillä on olematon. Tästä huolimatta kuntaministeri katsoo työnsä jo tehdyn ja hakeutuu muihin tehtäviin. Työttömyys- ja velkaantumiskierteen lisäksi hallitus on sysäämässä surutta myös aiheuttamansa kuntakaaoksen seuraavan hallituksen syliin.

Kuntien ja kuntalaisten näkökulmasta kuntiin kohdistuvat uudistukset näyttäytyvät entistä epäselvemmiltä. Koko vaalikauden velloneelle epäonnistuneiden kunta-alan uudistusten sarjalle ei ole loppua näköpiirissä. Eduskunnalle ollaan antamassa kevään aikana perustuslain kannalta kyseenalaisia lakiesityksiä. Tähän mennessä oikeuskansleri on joutunut toistuvasti huomauttamaan kuntauudistuksessa noudatetuista menettelytavoista.

Hallitus on tehnyt kuntien yhteistyön syventämisen estämisestä sekä vaihtoehdottomasta suurkuntiin tähtäävästä uudistuksesta itselleen arvovaltakysymyksen, josta se ei tunnu löytävän kunniallista perääntymistietä. Jopa hallituspuolueiden riveistä on alettu vaatia kuntarakenne- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen linjaamista uudelleen parlamentaarisesti sekä kaupunkiseutujen pakkoliitosaikeiden perumista.

Hallitus on yrittänyt selittää uudistuksia kohdanneita vaikeuksia muilla asioilla kuin omilla tekemisillään. Hallituspuolueet pettivät ennen vaaleja antamansa lupauksen parlamentaarisesta valmistelusta ja linjasivat kuntiin kohdistuvat uudistukset asiantuntijoita kuulematta. Hallitus ei ole suostunut tarkistamaan linjaansa, vaan se tuputtaa kunnille yhä vaihtoehdotonta suurkuntafilosofiaansa, jolle ei ole tutkimuksellista eikä muutakaan näyttöä kuntapalvelujen ja kuntatalouden kannalta.

Hallituksella on yhä tekemättä eduskunnan viime kesäkuussa kehyselonteon yhteydessä edellyttämät taloudelliset laskelmat kuntauudistuksen hyödyistä niin kuntatalouden kuin julkisen taloudenkin kestävyysvajeen kannalta.

Miksi kukaan enää luottaisi hallituksen itsevaltaisesti linjaamiin vaihtoehdottomiin uudistuksiin, joihin ei usko enää kukaan muu kuin hallitus itse, ja senkin rivit ovat pahasti sekaisin?

Uudistusten välttämättömyydestä vallitsee yksimielisyys, mutta hallituksen harjoittamista menettelytavoista vaihtoehdottomasta uudistuslinjasta ei. Hallitus ei ole sallinut uudistusten toteutusta kuntalähtöisesti, alueelliset erot huomioiden. Kuntien välisen yhteistyön torjuva hallitus ajaa varsin kyseenalaisilla keinoilla Euroopan harvimmin asuttuun maahan Euroopan suurimpia kuntia. Hallitus on jakamassa kuntia ja kuntalaisia sijaintinsa ja kokonsa perusteella isäntiin ja renkeihin.

Edellä olevan perusteella ja Suomen perustuslain 43 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Miksi hallitus ei keskeytä kaaokseen ajautuneita ja toteuttamiskelvottomia kuntarakenne- sekä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksia ja aloita niiden linjaamista uudelleen parlamentaarisesti sekä luovu kaupunkiseutujen kehyskuntien pakkoliitoksista,

aikooko hallitus antaa kaupunkiseutujen kehyskuntien pakkoliitoksiin tähtäävän lakiesityksen,

onko hallituksella aikeita palauttaa kuntien välisen yhteistyön syventäminen tasavertaiseksi uudistusvaihtoehdoksi kuntaliitosten rinnalle,

onko hallitus aikeissa tehdä uusia lisäleikkauksia kuntien valtionosuuksiin ja toteuttaa hallitusohjelmassa, viime vuoden kehysriihessä sekä viime syksyn rakenneuudistuspaketissa kunnille kaavailut uudet lakisääteiset velvoitteet ja

miten hallitus huolehtii siitä, että tulevaisuudessa kuntien tehtävät ja rahoitus ovat tasapainossa, kuntien ja kokonaisten alueiden väliset erot eivät kasva

kohtuuttomiksi ja jokaiselle on turvatut lakisääteiset palvelut sekä vaikuttamis- mahdollisuudet?

Helsingissä 11 päivänä helmikuuta 2014

Elsi Katainen /kesk
Jari Lindström /ps
Markus Mustajärvi /vr
James Hirvisaari /m11
Mikko Alatalo /kesk
Sirkka-Liisa Anttila /kesk
Lasse Hautala /kesk
Antti Kaikkonen /kesk
Timo Kalli /kesk
Anne Kalmari /kesk
Inkeri Kerola /kesk
Mari Kiviniemi /kesk
Esko Kiviranta /kesk
Katri Komi /kesk
Timo V. Korhonen /kesk
Seppo Kääriäinen /kesk
Paula Lehtomäki /kesk
Jari Leppä /kesk
Mika Lintilä /kesk
Markus Lohi /kesk
Eeva-Maria Maijala /kesk
Aila Paloniemi /kesk
Mauri Pekkarinen /kesk
Arto Pirttilahti /kesk
Tuomo Puumala /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Juha Rehula /kesk
Eero Reijonen /kesk
Markku Rossi /kesk
Simo Rundgren /kesk
Annika Saarikko /kesk
Mikko Savola /kesk
Juha Sipilä /kesk
Kimmo Tiilikainen /kesk
Ari Torniainen /kesk
Tapani Tölli /kesk
Mirja Vehkaperä /kesk
Anu Vehviläinen /kesk

Juho Eerola /ps
Ritva Elomaa /ps
Teuvo Hakkarainen /ps
Jussi Halla-aho /ps
Lauri Heikkilä /ps
Reijo Hongisto /ps
Olli Immonen /ps
Ari Jalonen /ps
Anssi Joutsenlahti /ps
Johanna Jurva /ps
Arja Juvonen /ps
Pietari Jääskeläinen /ps
Pentti Kettunen /ps
Kimmo Kivelä /ps
Osmo Kokko /ps
Laila Koskela /ps
Maria Lohela /ps
Anne Louhelainen /ps
Pirkko Mattila /ps
Lea Mäkipää /ps
Hanna Mäntylä /ps
Martti Mölsä /ps
Mika Niikko /ps
Jussi Niinistö /ps
Pentti Oinonen /ps
Tom Packalén /ps
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
Vesa-Matti Saarakkala /ps
Timo Soini /ps
Ismo Soukola /ps
Maria Tolppanen /ps
Reijo Tossavainen /ps
Kaj Turunen /ps
Kauko Tuupainen /ps
Pertti Virtanen /ps
Ville Vähämäki /ps
Juha Väättäin /ps